

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Ujabb hajszá Barkóczy ellen. Egy budapesti középiskolai c. főigazgató (Wagner Alajos) hosszabb szabadságolása alkalmából megint megharsant a jerichói kürt Izrael táborában s fujják azt a sajtó-vitézek tele tudóval, abban a hiedelemben, hogy ledől attól Jerichó fala és . . . ijedtében lemond állásáról a magyar középiskolai oktatás érdemes vezetője *Barkóczy Sándor* báró.

Hogy ez a legujabb támadás is milyen igazságtalan és milyen alaptalan, mutatja az a sok ellenmondás, amibe a jerichói sajtó-vitézek már az első hiradásnál keveredtek. Vádjuk szerint ugyanis jaj a nem katolikus tanároknak! *Barkóczy* nyugdíjba küldi valamennyit és c-upa pápistát nevez ki helyükbe! Konkrét alakjában pedig ez a vád oda zsugorodik össze, hogy a katolikus Wagnert szabadságra küldte s helyébe egy . . . lutheránust nevezett ki. Persze jön aztán a többi: kongregáció, inquisitio, fekete kéz stb. stb.

Ettől azonban aligha dől le Jerichó fala, — hamarabb megtörténhetik, hogy e fölötti bosszúságukban megpukkadnak Jerichó rogyott lábu kürtősei.

Mit eszik Ön?

A dölyfös, elbizakodott ember erre a kérdésre azt feleli: Mi köze hozzá? A szerény és alázatos: Felsorolja egy csomó

ételnek a címét. Az okos ember válasza erre a kérdésre: Mit tudom én.

A székesfőváros tápszervizsgálóintézete az Országos Kémiai Intézet, a különböző állami s magán vegyészeti laboratoriumok nap nap után tanúsítják hivatalosan, hogy mi a különböző élelmiszereknek jobbara csak a címét szoktuk fogyasztani. A tej, a mivel tenmagadat és családodat táplálsz, csak volt valamikor tej. Most vízből, gipszből, meg tudja a jó Isten miből álló habarék. A disznósirt, a mit piritós kenyeredre felkensz, a forró égőv kokusz palmája nemzette. A kávé, a mit részint kapucziner, részint pikoló alakjában elébe tesz a kávéházi pincér, a Bakonyban látta meg a világot és rendszerint disznókat szoktak hizlalni vele.

De nem folytatom tovább. Mindössze azt a kijelentést teszem, hogy minálunk jóformán mindent hamisítanak, a mit a gyomor fogad be. Ezt tudjuk mindannyian. Tudja a székesfővárosi tisztifőorvos, tudja az ország összes közegészségügyi felügyelői és ennek dacára nap nap után olvasuk a lapokban, azokat a válveregetés szerű kijelentéseket: Ne félj magyarom se a tifusztól, se a kolerától. Nem szabad annak bejönnie a négy folyó és három bércz honába.

Nagyrabecsült tisztifőorvos urak és mélyen tisztelt közegészségügyi felügyelők

hiszünk önöknek. Hiszünk már évtizedek óta. Ez az ország az egészség hona. Nem félünk semmitől. Bunkósbottal kergetjük ki a kolerát. Ezt a pár sort sem a félelem sajtolja ki belőlünk, hanem inkább az epedő vágyakozás. Szeretnénk már nemcsak az ételek és italok címét fogyasztani, hanem valósággal jó is szeretnénk már lakni igazi ételből és szeretnők szomjunkat eloltani ha egyébbel nem, legalább nyiri vinkóval, de az aztán nyiri vinkó legyen, mert tudomásunk szerint még ezt az italt is hamisítva szokták forgalomba hozni. Hajdanában azokat a pékeket, a kik parányi zsemlet mertek sütni, fülük-nél fogva szegezték boltjuk ajtajához. Barbárság volt. A mostani kor sokkal humanusabb, most minél kisebb zsemlet süt a pék, annál hamarabb lesz törvényhatósági bizottsági és képviselőtestületi tag.

Mit szóljunk a mészáros és hentes ipartestület érdemes tagjairól? Ne szóljunk semmit, mert ha kinyitjuk a szánkat, az lesz a következése, hogy árvaszéki dijnokságra aspiráló sógorunk a legjobb igyekezet és a legnagyobb erőfeszítés dacára se fogja a kérelmezett állást elnyerni. Hanem ha valaki meg akarná ismerni ennek a fogalomnak a lényegét: minden, annak melegen ajánljuk, hogy bujjék belé

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A szent város felé.

Még nem is oly régen egy teljes napba, mintegy 12 órába került az ut Jaffától Jeruzsálemig, holott a két város távolsága mindössze 65 kilomter. Kocsin kellett menni, s hosszabb pihenőket tartani Ramlehben, Bab-el Wádiban és Kuloleben. Manap már rövidebb az utazás. Keskenyvágyányu, kanyargós, 87 kilométer hosszú vasúti vonal köli össze Jaffát Jeruzsálemmel, melyen néhány év óta naponta kétszer közlekedik a vonat. Hogy e vonatok mikor indulnak, ismét oly kérdés, melynek megoldásánál európai ember nagyot néz. A török vonatok éjjel nem indulnak, csak napkeletől napnyugtáig. Ez az idő 12 részre oszlik, s így pl. 11 óra nyáron megfelel európai idő szerint esti egynegyed 7-nek, télen azonban 11 óra jóval korábbra esik. Nincs is Törökországban nyomtatott menetrend-könyv, hanem időül-időre az újságok közlik a vonatok indulásának és érkezésének idejét.

A palesztinai vonatok nem sietnek; lassan, de biztosan járnak, és pl. a Libanon vidékén saját szemünkkel láttuk, mint ugrálnak fel és le a gyermekek menetközben a kocsijeljárón. Az sem tilos, hogy az ember kimenjen a nyitott kocsiközökre; néha 3—4 ember szorong kinn egyszerre. Hogy még az I. osztályu ko-

csik is többnyire kevés kényelemmel vannak felszerelve, — kivéve a Hedzsasz-vasutat — talán nem is kell mondanom.

Már első óráinkban alkalmunk nyílt némi- leg megismerni a keleti népet. Nem akarok a török és arab nép jellemzésébe bocsátkozni. Mindnyájan tudjuk, mennyire jellemzi őket a tunyaság, a nemtörődömség. Az izlam szelleme nem alkalmas a haladásra, hanem a mozdulatlanságnak, a halálak jellegét nyomja az egész Keletre. Az ókor és középkor nagy emlékei, templomai, építkezései kevés kivétellel romokban hevernek a föld alatt, sőt még a mohamedán eredetű emlékek gondozásával sem sokat törődnek. Ha összedőlnek, a török azzal vigasztalódik, hogy *masallah*, — Allah akarta úgy, különben gondoskodott volna fennmaradásukról. A nép többnyire megbízhatatlan; eget-töldet ígér, de többnyire ott van a végzetes *insallah*, — ha Allah úgy akarja; erről pedig semmi sem biztosít. Egyes vidékek népére talán nem ille- nek e vonások, de ezek szinte kivételek. Palesztina lakossága különben, mint már előbbi leírásomban jeleztem, nem egységes, s a benszüllöt nép jellege is az egyes vidékeken más és más. Áhol többet érintkeznek a keresztényekkel, sokkal szelidebbek, mint Hebron vagy Szamaria fanatikus lakói, — a Libanon vidék drúzai pedig igazán vadak, s minden csekély- ségért készek a vérontásra. Minden beduin fey- verrel jár; éjszakánként rendes dolog a lövöl- dözés — csak úgy mulatságból. Mióta kiűzték a szabadság, a helyzet csak rosszabbodott; a

szabadságot úgy értelmezik, hogy most már minden meg van engedve. A benszüllötteknek csak igen csekély százaléka tér át a keresztény hitre; még akit szive oda vonzana, sem meri megtenni a döntő lépést, mert élete forogna kockán.

Ha a vonat megáll valamely állomáson, odatódul a környék apraja-nagyja, s karban zengik: *Chawádzsa, baksis!*

Baksis! Ezt a szót hallani leggyakrabban a keleten! Voltaképpen perzsa eredetű szó, de mindenfelé hangoztatják. Baksist kér az utcán ácsorgó *meskin* (szegény), baksis-t kiabál már az alig mászkáló gyermek is. Utána szaladnak vonatnak, kocsinak percekre keresztül. A keleti ember azt hiszi, hogy Allah küldi az ide- gent, kinek óriási vagyona van, s csak az a rendeltetése, hogy neki bő-égesen adjon. Némelyik szinte rekedtre kiabálja magát, s néha már csak a folytonos *ksis, ksis* hallatszik. Talán fölösleges megjegyezni, hogy egyáltalán nem szokás a kiabálásra hallgatni; ha nagyon lármá- zik az atyafi, legjobb neki odaszólni: *Allah já atik*, Allah adjon neked! Erre rendszeren elhall- gatnak, mert a szegény ember Allah különös oltalma alatt áll.

Délután két órakor indult el a vonat, s fél hétkor szerencsésen berobogott Jeruzsálembe. Legnagyobb örömmre a vasut teljesen biblikus

* *Chawádzsa*, Egyiptomban *chawága* az euró- pai urak megsólitása; az európai hölgyeket *szitte* (urnó) névvel illetik. Amohamedánt *szajid*-nak mond- ják; ha azonban már megtette a mekkai utat, megszó- litása *haddzs* (zarándok) lesz.

egy virslibe vagy szafaládéba, ennek a bőrében igazán van minden.

Ráadásul aztán a mindenkori kormányok esztendőnkint hivatalos és félhivatalos ujságaikban iratnak hangzatos vezércikkeket, a melyek előre lefestik milyen kitűnő lesz az új tápszer-törvény. A kiigyezés óta nem volt még egyetlen egy földmivelésügyi és egyetlen belügyminiszter sem, a ki meg ne tündött volna a dicséretök tömjén füstjében azért, mert nagy kegyesen kilátásba helyezte ennek az országnak, hogy megcsinálja a tápszer-törvényt, a mely egyszersmindkorra véget vet az élelmiszer hamisításnak. Két nappal ezelőtt is megjelent a félhivatalos lapokban az a régóta ismert ígéret, hogy a kormány illetékes közegei már dolgoznak az élelmiszer törvényjavaslaton.

Ez a helyzet képe.

A katonai ügyeket gondozó miniszterek pedig minden esztendőnként telesírják a zsebkendőiket, hogy satnyul a magyar, ma holnap alig akad katonának való ember. Amikor aztán kisírták magukat, csodálkozva kérdezik, mi lehet ennek az oka. Miniszter urak nem árulják el az igazi okot, hanem alázatosan kérjük, hogy a sorozó bizottságokhoz állítsanak egy statistikust is és a katona orvosoknak tegyék kötelességükké, hogy minden sorozásra jelentkezőtől kérdezzék meg:

Mit eszik Ön?

Ekkor aztán megkapják a választ arra a kérdésre: miért satnyul a magyar.

Peticiók a kurián. A Kuria második választási tanácsa Pecháta Endre bíró elnöklésével szombaton tartott zárt tárgyalásán a következő peticiók tárgyalási határnapját tűzte ki:

A Kálmán Gusztáv államtitkár szolnai mandátuma ellen benyújtott kérvény tárgyalását okt. 18-ra, előadó Avedik Simon;

dr. Holló Lajos (Kunfélegyháza) okt. 25. előadó Sárói Szabó László;

dr. Beöthy László (Hosszupályi) nov. 8., előadó Somogyi Mihály;

dr. Frey János (Pécsvárad) nov. 15., előadó Veis Károly;

dr. Jármy István (Beregszász, Tiszahát) nov. 22., előadó Avedik Simon;

gróf Zichy István (Mezőkövesd) dec. 6., előadó Staud Lajos;

dr. Hajós Kálmán (Zalabaksa) dec. 13., előadó Somogyi Mihály;

Kazy József államtitkár (Sátoraljaujhely) dec. 20., előadó Sárói Szabó László;

Rohonyi Gyula államtitkár (Nagybecskerek) 1911. jan. 10., előadó Avedik Simon;

bajszai Vojnich Sándor (Szabadka I. ker.) jan. 17., előadó Avedik Simon;

Szász Pál (Magyarigen) jan. 24., előadó Veis Károly;

Selaha Pál (Szakcs) jan. 31., előadó Somogyi Mihály;

dr. Nagy Emil (Szolnok) febr. 7., előadó Sárói Szabó László;

dr. Mayer Ödön (Alvinc), febr. 14., előadó Avedik Simon;

dr. Farkas Pál (Szászváros) febr. 21., előadó Avedik Simon;

Kun Béla (Hódmezővásárhely) febr. 28. előadó Somogyi Mihály.

*

A választási tanács visszautasította a következő kérvényeket: dr. Kiss Ernő (Kunszentmárton) ellen benyújtott kérvényt a tanács végleg visszautasította; alaki hiányok miatt pótlásra utasította a Sümegi Vilmos gyergyószentmiklósi mandátuma, a dr. Györfly Gyula csikarozfalvai mandátuma és a dr. Némethy Károly péteri mandátuma ellen benyújtott peticiót; örgróf Pallavicini György szegvári mandátuma ellen benyújtott peticiót a tanács azért utasította vissza, mert a kérvény aláírói közül négyen aláírásukat visszavonták. Ez a hiány 15 napon belül pótolható.

vidéken haladt, hol mindenfelé élénk tüntek oly helyek, melyekhez az ó- vagy újszövetségi szentírásnak egy-egy eseménye tűződik. A vonat eleinte síkságon jár: balra, északnak a *Saron* síkság fekszik, a régi Kánaán, jobbra, délnek pedig a *Sephela*, a régi Philistaea. Mennyi harcnak, küzdelemnek színtere volt e vidék, főleg a bírák korában, továbbá Saul és Dávid idejében! A szentírás tejjel mézzel tolyó országnak nevezte az igéret földjét. Fájdalom, ma nem mondható annak. Rendkívül viszontagságos történelme s az okos gazdálkodás hiánya nagy részét pusztasággá tette. A régi Galilea és Szamaria, valamint egyes területek a Jordánon túl ma is termékeny, szép helyek, még nyáron is zöldelők, de Judea jobbára kietlen pusztaság.

Jaffa környékén narancsligetek és szőlők közt halad a vonat. Mivel a jó mohamedán nem iszik bort,* a törökök és arabok nem sok szőlőt termelnek; a keresztények és zsidók telepein azonban sok a finom szőlő és egyéb gyümölcs. A vonatról látható helységek némelyike zsidó telepítés, pl. *Mikveh Israel*. Tudnivaló, hogy az angol »Jewish Colonisation Agency« s az »Alliance Israélite« számos zsidó telepítvényt létesített Palesztinában, s Rothschild, Montefiore Mózes, vagy a párisi Hirsch gazdag

* A korán tiltja ugyan a bort, de sörtől, vagy pezsgőtől illuminált törököket látni éppen nem lehetetlen. Különbösen a burgundit is megisszák, mert nem »bor« a neve. — Hogy az ifjutörökök mennyit törődnek a korán bor tilalmával, sőt magával a koránnal: Allah álam!

alapítványai nagyot lendítettek a palesztinai zsidóságnak igazán száználmas sorsán. A vasut érinti *Fasari*, a hagyomány szerint a régi Hazzar-Sualt, hol Sámson a 300 rókát összefogatta és farkukat meggyújtva a filiszteusok közé bocsátotta;* közelében van *Beth-Dédsan*, hol Dágon isten temploma állt.** *Lydda*-ban gyógyított meg szt. Péter egy inaszakadát,** s Jeruzsálem pusztulása után ez a hely egyik ifélszke lett a palesztinai zsidóságnak Jamiával (Jabneh) és Tiberiással. *Ramleh* tornyáról szép kilátás nyílik a környékre. Némelyek e várost azonosnak tartják a bibliai Arimathíával, de ez a vélemény nem valószínű. E helységnek szerepe jutott a keresztes háborúk korában és Napoleon harcaiban is. A kevésbbé nevezetes helyeket elhagyva láthatók a vasutról a régi *Gezer* romjai, (ma Abusúse), mely város a régi Kánaánnak egyik iférodítménye volt; továbbá a bibliai *Ekron* (ma Akir) és *Beth-Semes* (mai Ain Sems), mely a trigszekrény történetében szerepel.* Egyik uti társunk, egy amerikai angol, éppen ásátásokra készült e helyen, *Sara'a*-nál (a régi *Zarea*, Sámson születési helye,**) a vasut észrevehetően kezd emelkedni, s nagy kanyarulatokban halad Jeruzsálem felé. A jaffai állomás a tenger színével egy magasságban fe-

* Birák könyve, 15. 4.

** Krónikák, I. 10. 10.

*** Apostolok cselekedetei, 9. 32.

* Sámuel I. 6. 14.

** Birák 18. 2.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad város törvényhatósága pénteken, szeptember 9-én tartja rendes havi közgyűlését.

A tárgysorozat nem túl bő, de néhány igen fontos ügyet ölel fel. Így választás útján betöltik a mérnöki hivatalnál szervezett könyvvezetői állást. Elintézésre kerül a csatornázási munkálatok kiadása, az új lakbér-szabályzat, a fogyasztási adók megváltására kötött szerződés, stb.

A tárgysorozat különben a következő:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.
2. A városi mérnöki hivatalhoz szervezett könyvvezetői állásnak választás útján betöltése.
3. A m. kir. Belügyminiszter leirata a Nogáll-utca szabályozása tárgyában.
4. A kereskedelmi magy. kir. miniszter leirata Jakabovits Adolf kisajátítási ügyében.
5. A tanács előterjesztése az általános csatornázás kiépítésére megtartott árlejtés eredményéről.
6. A tanács előterjesztése a csendőr al-tiszti iskolánál kázinó és borbélyműhely építése tárgyában.
7. A tanács a lakbérleti szabályzati tervezetet tárgyalás és elfogadás végett beterjeszti.
8. A tanács előterjesztése a községi iskolák részére szükséges államsegély engedélyezése tárgyában.
9. A tanács előterjesztése a Nagyvárad—debreceni helyi érdekű vasut által a kiépítésre engedélyezett 50.000 korona hozzájárulási összeg kiutalása iránt beadott kérvény tárgyában.
10. A tanács a fogyasztási adók megváltására kötött szerződést elfogadás és jóváhagyás végett beterjeszti.
11. A tanács előterjesztése a községi iskolánál kisegítő tanítók alkalmazása által felmerült kiadások engedélyezése tárgyában.
12. A tanács előterjesztése özv. Rácz Mihályné kegydíj engedélyezési iránti kérelmére.
13. A tanács előterjesztése a vakokat gyógyító országos egyesület kérvénye tárgyában.

szik, Jeruzsálem pedig 800 méter magas fensíkon.

Ez a része az utnak geológiai szempontból nagyon érdekes; a sajtósátság völgy alakítások figyelmet érdemelnek. Az esős időszakban mindenfelé sebesen rohanó hegyi patakok mellett halad a vasut; nyáron persze nyoma sincs a víznek. Az utolsóelőtti állomás, *Bitir* azonos a régi *Bether* rel* és szomorú nevezetességre jutott a Bar Kochba lázadás alkalmával, Kr. u. 135-ben; itt volt a döntő csata rómaiak és zsidók között, s itt veszett el örökre a zsidóság állami és nemzeti élete. *Bitir* környékén sok a forrás, s többnyire innen látják el zöldséggel Jeruzsálemet. Kezdetét veszi a *Wadi-el-ward* (rózsavölgy), melynek vadrozsaírt rózsavíz készítésére használják.

Jobbra-balra a hegyeken több falucska látszik; feltűnik a görög pátriárka nyári tartózkodási helye, a nagy belpoklos-kórház s a Már Saba kolostor; a vonat eléri a *Rephaim*-fensíkot s elhalad a német kolónia mellett. Láthatóvá lesz az új gyönyörű Dormitio templom, mely a német császártól adományozott területen épült, és végre: elérjük utazásunk végcélját, ott vagyunk annyi buzgó lélek vágyódásának helyén, lábunk a szent város területét érinti...

Dr. Pataky Arnold.

* Érdekes, mennyire megmaradtak a palesztinai helységeknek több évezredes nevei.

14. A tanács a bazárberház bérletére kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

15-21. A tanácsa a Nilgess Józseffel kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

A tanács a Rulikovszky-ut mentén fekvő telkekre vonatkozólag kötött szerződéseket bemutatja.

22-25. Telekkisajátítási ügyek.

26. Tanács előterjesztése behajthatatlanná vált fizetési előlegek leírása iránt.

27. Sarkadi József pesti lakos kérvénye Kohn Sámuel vámkiszábról halotti negyedi kiutalása iránt.

28-29. Előleg iránti kérvények.

30. Darvassy Lajos tanácsnok szabadság-idő engedélyezése iránti kérelme.

Koleragyanus eset

Mezőtelegden.

A fekete veszedelem, mely pár nap alatt több embert képes elpusztítani, mint az években keresztül tartó legvéresebb háboru. rémitő kezével a kapukon kopogtat. Tegnapelőtt ugyanis a Nagyváradtól félóránnyira fekvő Mezőtelegden hivatalos férfiak, főszolgabíró, járási orvos, községi orvos, jegyző gyűltek össze, hogy egy vergődő emberről megállapítsák, hogy tényleg a veszedelmes betegség lépett-e fel nála, vagy egyszerű gyomorrontás. Az eset híre nagy izgalmat keltett mindenfelé. Mindenki remegve gondolt az eshetőségekre s az első percben félelemmel vette tudomásul mindenki, hogy rettenetes baj van itt a szomszédban, ahonnan csaknem minden vonattal egész csapat ember jön be Nagyváradra.

Az esetről tudósításunk a következő:

Tegnap reggel megjelent a mezőtelegdi körorvosnál dr. Grünbaum Lipótnál Fekete Tógyerné, pusztajlakai lakosnő és kétségbeesve panaszkolta, hogy az ura kolerában szenved s most a halállal vívódik.

Dr. Grünbaum Lipót azonnal Pusztajlakra utazott és fogatosította a vizsgálatot.

A beteg ember hányt, hasmenése volt, kisebb görcsök jelentkeztek nála és még nagyfokú gyengeség vett rajta erőt. Egyszóval a tünetek olyanok voltak, hogy a kolerára lehetett következtetni. A körorvos azonban nem akarta azonnal kimondani a veszedelmet, mégis jelentést tett az előjárásánál, ahonnan a jegyző nyomban értesítette a járási főszolgabíró.

Nagy Márton járási főszolgabíró Kassay Kálmán járási orvossal a délutáni vonattal Mezőtelegde utaztak s onnét kocsival mentek át Pusztajlakra. A beteg ekkorra már némileg javult. A hányás és hasmenés gyengült. Kassay Kálmán megvizsgálta a beteget s azonnal fogatosította a kellő intézkedéseket.

Tekintettel a városban keringő vészhierekre megkérdeztük a mezőtelegdi körjegyzőt, aki a következőt mondta:

— Grünbaum Lipót körorvos tegnap jelentette az előjárásánál, hogy egy beteget van, akin kolerás tünetek mutatkoznak. Aznap délután Nagy Márton főszolgabíró és Kassay Kálmán járási orvosok kiszállottak és Fekete Tógyer pusztajlakai földműves lakásán megtartották a helyszíni vizsgálatot. Fekete Tógyernek a felesége azt mondta, hogy szombaton délután a férje a mezőn dolgozott és ott vizet ivott. A mezőről hazatérve jelentkeztek nála a kolera tünetei.

Ezután megkérdeztük Kassay Kálmán tb. főorvost is, aki az ügyre vonatkozólag a következőket mondotta:

— Pusztajlakról dr. Grünbaum körorvos jelentette, hogy egy koleragyanus beteget van. Mi, Nagy Márton főszolgabíró és én a jelentés vétele után az első vonattal kiutaztunk. A beteget megvizsgáltam és nála erős heveny bélszékelyet konstataáltam. A betegség már szűnőfélben is van. Ennek dacára is a legmesszebb-

menő óvintézkedéseket fogatosítottuk. A beteget és családját öt napra zár alá vettük s a desinficiálást eszközöltük.

— Hogy mi okozta a bajt, arra megadja a felvilágosítást a beteg felesége, aki azt mondta, hogy férje szombaton a munka után hazatérve, jóllakott fokhagymával, zöldpaprikával és zöld szilvával. Ezeket kitűnő étvágygyal fogyasztotta el a beteg. Ma már azonban annyira javult a beteg állapota, hogy akár szabadon is járhatna, ha nem lenne zár alatt.

Koleráról tehát nincs szó s a vészhierek hál Istennek alaptalanoknak bizonyultak. Mindazonáltal valóban elismerést érdemelnek a hatóság közegei, hogy oly lelkiismeretességgel és gondossággal veszik azonnal elejét a bajnak.

A gorbói katasztrófa.

Egy szemtanu leírása.

Szombaton, e hó 3-án a Kolozsvárról este 6 órakor induló személyvonattal utaztam Nagyvárad felé, miután 2 napig várnom kellett a megrogált töltés kijavítását. Már ekkor lapokhoz is juthattam s így alig vártam, hogy — bár szürkületi világosságban, — láthassam azokat a szomorú nevezetességű helyeket, főleg Gorbó vidékét, ahova az évtizedeken át megismétlődő pályarongálás miatt egy sötétszínű gránitoszlopot kellene emelni ezzel a felirattal: »Memento mori.«

Kolozsvártól Bácsig még csaknem rendes menetben haladt a vonat, ettől kezdve 4-5 helyen is lépésben, úgy hogy csak a dűbörgésről lehetett észre venni, hogy — bármilyen nagy lassúsággal is; — haladunk. |

Amint az ablakon kinéztem, azt hittem, hogy Velencében vagyunk. A pályatest mellett két oldalról az emberek csolnakáztak, de nem gondolán, hanem nyomorult vízi járművön, amelyen apró cseprő házi cókókjuk volt, amelyekkel valami biztosabb helyre törekedtek, hogy elhelyezhessék. Ettől kezdve Szucsák, Magyarnádas, Magyargorbóig ugyanaz a szomorú látvány tárult szemem elé. Láttam szalmafedelű, zsupa, zsindeles háztetőket, amelyek a vizen usztak, vagy amelyek még állottak ugyan valahogy, de tetejükön remegő állatok huzódtak meg.

Mintha csak az özönvíz kellő közepében lettünk volna.

A töltésen már nem volt víz. 70 szorgalmas munkás keze másfél nap alatt helyreállította az elvitt sineket s a töltést megjavította. Illetve hát ez a vonatrész alig nevezhető töltésnek, oly alacsony.

Amint esteledett, hallgattam azon emberek beszédeit, akik ezekből a falvakból valók, egyrésztük pedig a pályatest helyreállításán dolgozott.

Mondják, hogy a víz egészen Egeresig rettenetes károkat okozott. Egy családot fabázikójukban éjjel lepett meg a víz, csak az apa tudott elmenekülni nagyobb fiával, az asszony és lányai benn fultak. Egy másik helyen már az istállóból nem lehetett megmenteni az állatokat. A Nádas mellett fekvő Szentmihálytelke s Berend községben 9 ember fult a vízbe, amely a völgyben egész Daróczig (Egeres mellett levő kis község) felhatolt. Egeresen a boltokból kivitte a viz az árukat. Rendkívül sok termény, buza, kukorica ment tönkre.

Bács után lassan elértük Szukcsákot, majd Magyarnádas. Itt se utnak, se hidaknak nyoma

sincs és ez így tart tovább Gorbóig s azontul is egész Egeres, sőt csaknem Sztánáig. Itt már igen nagy az emelkedés s a víz a mély völgyekben huzódott meg. Tehervonatok itt már két lokomotívval haladnak az erős emelkedés miatt.

Hogy a nagy esőzés itt ily rengeteg pusztítást okoz, még csak megértem, hiszen ez a terepviszonyokból magyarázható. Hiszen tudjuk, hogy erdős, hegyes vidéken több az eső, mint az alföldön s egy kis hegyi patakocskára már középszerű esőzésnél oly hamar megdagad s oly károkat okoz, amelyek csak nehezen heverhetők ki.

Ez a vidék különösen szerencsétlen fekvésű e tekintetben. Ha Kolozsvártól egész Egeresig nagy esőzés van, akkor a Szamos és a patakok kiöntenek s víz alá borítják a vidéket. Ha feljebb, Sztána felé van nagy esőzés, onnan ismét lefutnak a vizek. Így érthető, hogy Magyargorbó és környéke oly szomorú nevezetességű hely az erdélyi utasok előtt.

Vonatunk Bánffyhungyadtól kezdve fokozott sebességgel haladt s rendes időben érkezünk Szombat este Váradra, de még most is szemem előtt lebeg az a siralmas vidék.

Orsova pusztulása.

Orsova, szept. 5.

A júniusi vízkatasztrófa megismétlődött a Délvidéken. Junius 13-ika óta egész nyáron egy csepp eső sem esett az akkor tönkrement Krassószörénymegyében, és most szeptember elsejétől harmadikáig olyan víztömegek zuhantak le a vármegyére, amelyek a vízözönre emlékeztetnek. Orsova ismét el van zárva a világtól, ugyiszintén a vármegye számos más helye is.

Szeptember elsején hatalmas vihar keletkezett, mennydörgéssel kísérve. Az orkán olyan heves volt, hogy a lakosság ébren töltötte az éjszakát. Másnapra már erősen megáradtak a patakok és egész fatörzseket hurcoltak magukkal. Délelőtt tíz órakor már megszakadt a távbeszélő- és táviróforgalom, úgy hogy Orsova el volt zárva minden közlekedéstől. Féltenként órák elindult Orsováról egy vonat, amely azonban kénytelen volt visszatoltni, mert a vasutvonalom a közlekedés lehetetlenné vált.

Ezalatt az eső folyton zuhogott, aminek következtében a Cserna-patak annyira megdagadt, hogy kiöntéssel fenyegetett. A csendőrség erre figyelmeztette a patak völgyében lakókat a veszedelemre, majd később kilakoltatta őket. Este tíz órakor közvetett uton csakugyan híre is jött Herkules-füredről, hogy a Cserna erősen megáradva hömpölyög a Orsova felé. A hatóság mindenkit mozgósított az árvíz veszedelem hírére.

Ejféltől csakugyan Orsovához ért az ár és egészen elöntötte a Cserna völgyét.

Rengeteg gyökerestől kitépott fatörzs, vágott tönk és állati hulla uszott a piszkos habokkal. Az orsovai vasuttelep összes háza viz alá kerültek. Átszakította az ár több helyen a vasuttelep és Orsova közti állami utat is. A hét öl széles utból mindössze annyi maradt, amennyin egy ember óvatosan végigmehet. A táviróoszlopok kidöntve hevernek az uton, sok más fatörzs és hulladék társaságában.

Hihetetlen károkat okozott még a kiáradó patak. Elpusztult az egész védgát, öt ház teljet

sen összeomlott. A patak három új medret vájt magának, rengeteg termőföldet téve ezzel tönkre. Elsőpörte a moranihi vasuti hidat, valamint a pablanicai ideiglenes vasuti hidakat, melyeket a juniusi katasztrófa után építettek. A vasuti töltést is egészen elmosta több helyen.

Orsova egész környéke a pusztulás képét mutatja. A környékkeli községekben rémes pusztulást végzett az ár. Igen sok ház nyomtalanul eltűnt. Hogy a pusztulás sokkal nagyobb, mint juniusban volt, abból is sejthető, hogy a Cserna most egy fél méterrel áll magasabban mint a juniusi árvíz idején. A kár nagyságát csak hetek múlva lehet majd megállapítani.

A vasuti közlekedés Románia felé el van zárva, mert Orsova alatt az ár elvitte a vercirovai vasuti hidat. Turn-Severin és Palanca közt egy vonat megakadt. Segélymozdonyt küldtek a segítségére öt munkással. A segélymozdony az alámosott töltésről lezuhant és mind az öt ember a vízbe fult.

UJDONSÁGOK.

* **A főispán Franciaországban.** Hlatky Endre, Nagyváradi város főispánja, tegnap kezdte meg 6 hétre terjedő szabadságát, melyet Franciaországban: Biarritzban fog tölteni. A főispánt távolléte alatt Rimler Károly polgármester helyettesíti.

A városi közgyűlés napja. Nagyváradi város törvényhatósági bizottsága szeptember havi közgyűlést, kivételesen pénteken szept. 9-én tartja meg. A rendes határidőben, csütörtökön ugyanis Kisasszony napja lesz s így az ünnep miatt másnap tartják meg a közgyűlést.

* **Elitelték Buzáth inzultálóját.** Még a választási mozgalmak idején történt, hogy Márkus István csehmiszenti jegyző Buzáth Ferenc volt néppárti képviselőt a vasvári állomáson többször arculütötte. Mikor Márkus István a sértésért fegyveres elégtételt követelt, Buzáth ezt megtagadta. Az ügy a járásbíróhoz el került, amely Márkus Istvánt a párbajra való kihívás vétsége alól felmentette, ellenben becsületesértés miatt száz korona pénzbírságra ítélte.

* **Zucker gyujtogatott.** Tegnap délelőtt szenzációs fordulat történt a nagymező-utcai üvegyár eddig rejtélyes ügyében. A vizsgálóbíró délelőtt kihallgatta Fischgrund Davidot, a letartóztatott munkást, aki mindeddig tagadta, hogy része lett volna a gyujtogatásokban. Fischgrund ma így kezdte vallomását: — Megmondom az igazat, mert nem akarok tovább szenvedni Zucker bűnei miatt. Kijelentem, hogy a második tüzesetet junius hó 24-én délelőtt 8 órakor maga Zucker okozta. Reggel 7 órakor megjelent a raktárban és ő és Szántó Sándor alkalmazottja felgyujtották a raktár egyik részét, ugyanekkor Hammert a raktár másik részébe küldték, hogy ott felgyujtsa a szénával és üveggel telt raktárt. Mikor a tűzoltók megérkeztek, Hammer csak futva menekülhetett. Fischgrund vallomása után a védők valószínűleg Zucker elmeállapotának megfigyelését fogják kérni. Szántót a vizsgálóbíró intézkedésére Ballassagyarmatról Budapestre szállítják. Fischgrund, akiről kiderült, hogy Zucker rokona, eddigi ügyvédjétől megvonta a megbízatást, mert ez szintén rokona Zuckernek. Majd kérte a vizsgálóbírót, hogy az ügyvédi kamarától kérjen védőt a számára. Fischgrund

vallomása után a vizsgálóbíró Zuckert felhozatta a fogházból. Mikor ügyvédje elmondta neki Fischgrund vallomását, Zucker nevetve így szólt: — Ebből egy szó sem igaz! A Zucker-cég letétbe helyezi azt a kárösszeget, amelyet az eddigi tüzek okoztak a háznak, különben a vizsgálóbíró elrendelné a bűntügyi zárlatot.

Uj üzlet! Szülők figyelmébe! Uj üzlet!

Ajánlom dúsan felszerelt raktáramat. Iskolahegedű és tok, iskolatáskák és könyvhordó szíjak, iskolakötények, harisnyák, haj-, ruha- és fogkefék, fésű, szappan, fiókos tükrök, esőernyők, reggeli és sárcepcők, mosdótálak, evőeszközök, teljes iskolai és internátusi felszerelések legolcsóbban beszerezhetők

Gál Ferencznel,
Nagyvárad, Rákóczi-ut, Bazár-épület.

Nagyvánadon soroznak. Már egy hét óta folynak a sorozások a nagyváradai tüzoltólaktanyában. Most a központi járás legényeit állítják mérték alá. A sorozás képe a nap dél-előtti részében alaposan meglátszik a városi életben. A napi munkája után siető emberek között lármás, daloló legény csapatok jelennek meg. Néhány legény összefogóva oly nagy lármát csap, hogy szinte reng bele a fal. A rendőrök természetesen beleszólnak a kesergő legények dalaiba, amiből aztán valóságos verekedés is fejlődnek, ha a raendőrség könnyelműen járna el. Vasárnap reggel Szabó Lajos, Vékony Károly, Nagy Károly és még több biharpüspökii legények bejöttek Nagyváradra a sorozásra. Ebből a rendkívüli alkalomból, bizonyos többit ittak a jóból, úgy hogy összefogózkodva és széles jó edvükben nagyokat kurjongatva mentek végig a Rákóczi-uton. Az egyik posztoló rendőr természetesen mindjárt megszólította őket, aminek az a hatása volt, hogy a berugott legények még jobban kiabáltak. A kudarcot vallott rendőr mindjárt hívott magának segítséget és pár pillanat múlva egy csomó lovas és gyalogos rendőr termett ott a részeg legények megfékezésére. Azokat még jobban feldühösítette ez. Az egyik közülök, Nagy Károly mindjárt bicskát is rántott és lezurással fenyegette azt, aki hozzá nyul. A nagyszámu karhatalom természetesen azonnal ártalmatlanná tette. A legényeket aztán beki-sérték a rendőrségre, ahol megindították az el-járást. Csak ezután mehettek a sorozóbizottság elé.

<p>Ne felejtsetek Hölgyeim! Saját érdekünkben megnézni</p> <p>Radó és Képtész Kossuth-utca 2. sz. - Telefon 10-12. sz.</p> <p>Uj női divatruháknak megjelölt szék p- árult. Ismerjük meg felhívó 1. és 2. ábrát és az áruházat, hol ezután bizalommal olcsón vásárolhatunk. Iskolai és gyermek- nek félértémet ne vegyünk máshol, mert itt legolcsóbb.</p>
--

* **A kinek a betyárüldözésben fo-
gyott el a pénze.** Osváth Pál özvegye teg-
nap kérelmet adott be a megye törvényható-
sághoz, hogy részére nyugdíjat szavazzanak
meg. A kérelem támogatására megemlíti az
özvegy, hogy férje mint csendbiztos valamikor
jómódu ember volt a Sárreton, azonban az
akkori betyárvilágban minden pénzét felemész-
tette a betyárok üldözése. Ennek ellenében
nem kap semmit. Most arra kéri az özvegy a
vármegyét, hogy némi nyugdíjat szavazzanak
meg részére.

* **Berogyott iskola.** A bajji református
iskola oly rozoga állapotban volt már évek óta,
hogy valósággal élet veszedelem volt a benne
való tartózkodás. Az iskola tetőzete a napok-
ban leszakadt. A szobában épen akkor a tanító a
leánya, Emma tartózkodott, akire a tetőzet egy
kis része rázuhant. Szerencsére a leánykának
semmi komolyabb baja nem történt. A tanító
főispánhoz fordult, hogy az iskola jókarba ho-
zatalához államsegélyt eszközöljön ki, mert to-
vább most már csakugyan nem lehet az iskolá-
ban tanítani.

**GYERMEK CIPŐK, GYER-
MEK KALAPOK, GYER-
MEK HARISNYÁK ÉS
GYERMEK fehérműek
legjobb minőségben és
: kedvező árban :**

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

* **Halálos oltás Ehrlich 606 tal.** A
klinikán a múlt hét utolsó napján egy súlyos
vérbajos beteget kezeltek Ehrlich szérumával.
A betegnek már minden tagja megbénult. Köz-
vetlenül a befecskendezés után a szerencsétlen
páciens meghalt. Egyelőre nem lehet megállá-
pítani vajjon a preparátum, vagy esetleg tul-
ságos nagy adogalás volt-e az oka a hirtelen
halálesetnek.

* **Negyven embert martak meg a
veszett ebek.** A berettyóújfalui járásban az
utóbbi két hét alatt valóságos rémei lettek a
kutyák az embereknek. Rövid két hét lefor-
gása alatt negyven embert martak meg a ve-
szett ebek. A megmart embereket a Pasteur in-
tétetbe szállították Budapestre. A hatóság a
legszigorubb intézkedéseket fogatosította. A
járásban valósággal megrémítette az embereket
a kutyák garázdálkodása, mely ha tovább is
tart, valószínűleg az egész kutyaállomány kiirtá-
sát vonja maga után.

Uj üzlet! Uj üzlet!

GÁL FERENCZ

diszmu, játék és sport áruháza

a legisztább hangu gramopfonok és
lemezek gyári raktára

Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazár épület.

iskolahegedűk és tokok, kottatartók,
iskolatáskák, fiókos tükrök és teljes
internátusi felszerelések.

* **Egy új utca rendezése.** Pogány János még az elmúlt évben utcát nyitott várad-velencei telkén, a város azon kikötése mellett, hogy az új utcát köteles feltölteni. Pogány János azonban nem tett eleget ezen kikötésnek s dacára, hogy az utca már be van építve új házakkal, a város nem készített el a vízvezeték, járdát, villamos világítást, mert előbb az utca feltöltését várja. Most már szorítja Pogány Jánost az utca feltöltésére a városi tanács. Pogány János most azon kérelemmel fordul a tanácshoz, hogy az utca feltöltésére egy havi haladékot adjon, mert eddig nem kapott kukibusokat a munkálatokra. Igéri, hogy egy hónap alatt teljesen rendbe hozza az új utcát.

Üzleti értesítés!

SPITZER BÉLA

női és gyermekruha áruháza,
női és gyermekszalonja megnyílt

Rákóczi-ut, Weiszlovits-ház.

A legújabb felöltők, bluzok és kosztümök
készen és méret után, olcsó, szabott árak
o o mellett kaphatók. o o

Kérem a n. é. hölgyközönség szíves pártfogását.

Vagyok tisztelettel

SPITZER BÉLA.

* **Kolera barakok építése.** A kolera elleni védekezésről intézkedő határozatában a városi tanács a felől olyan irányban is rendelkezett, hogy a járványkórház területén kolera barak állíttassék fel s a két nagyvárad vasuti állomásterületén kolera megfigyelő barakokat állíttatnak. A városi tanács későbbi ülésén felmerült a kérdés, hogy a vasuti állomásokon szükségesnek tartja-e a városi főorvos a megfigyelő barakok azonnali felépítését. E tekintetben a városi főorvos már nyilatkozott és pedig akként, hogy a megfigyelő barakok felállítására a vasutállomásokon szükséges, nehogy kolera esetén az előírt megfigyelő helyiség ne álljon rendelkezésre. A városi mérnöki hivatal a barakok költségvetését már elkészítette. A járványkórház területén 48 beteg részére szolgáló épület 16505 koronába kerülne, míg a vasut állomásokon fából építendő barakok egyenként 1653 koronát igényelnének.

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerti butorok zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készítik.

Tisztelettel
Czapfalvi József.

358

* **Brutális hajcsár.** Tegnap délelőtt egy vidéki hajcsár, két tehén hajtását vállalta fél három koronáért. A munkadíjat a tulajdonostól felvette, Sztaroveszky-utcán megállott pálinkázni; a teheneket pedig egy villanyoszlophoz kötötte. Az idő meg a pálinka haladt a maga útján, a tehenek pedig a várakozást megunva, mert a kötél is eloldott: elindultak a saját ösztönük után. A hajcsár futott utánuk, és mert harsogva káronkodott: a két tehén is futni kezdett. A hajcsár ütni kezdte az egyik tehén hátulsó lábát. Ez a másik tehenet a Sztaroveszky-utcai kofák közé lökte, a kik a

melettük levő dinnye csomóra estek. A két tehén a kofákon és dinnyéken átgázolva szintén elesett. A hajcsár ekkor elibük került, az egyik tehén fejét és lábát addig ütötte, hogy az lerogyott. Akkor meg az oldalát, a lépét úgy ütötte meg, hogy a tehén Ritoók-utca elején megdőglött. A részeg hajcsárt a lovasrendőrök a kapitányságra kísérték, a dőglött tehenet délután 3 órakor a hatóság szállíttatta el. Az állatvédelem tehát még nem szerepel!

* **Különvonatok a nagyvásárra.** Nagyváradon a jövő hétfőn kezdődik az őszi országos nagyvásár. Ez alkalmából szeptember 12-én, hétfőn Székelyhidról és Komádiból külön vonatok indulnak Nagyváradra, a következő menetrenddel:

	Indul reggel	óra	perc
Székelyhid	4	50	
Nagykágya	5	01	
Bihardiószeg	5	13	
Gyapoly	5	26	
Paptamási	5	43	
Bihar	5	59	
Biharpüspöki	6	16	
Nagyvárad érkezik	6	28	
Komádi	4	50	
Nagyvóti	5	01	
Szakál	5	22	
Nagyharsány	5	32	
Körösszeg	5	43	
Vizesgyán	5	49	
Gyires	6	05	
Ujpalota	6	18	
Biharszentandrás	6	25	
Össi	6	35	
Nagyvárad érkezik	6	52	

Ifj. Rimanóczy Kálmán
műbutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-
darabok avagy egész lakásberendezé-
sek, iparművészi tervezések és költ-
ségvetések díjmentesen eszközöltet-
nek. Új szerkezetű service-asztalok
mahagoni, palisander és citromfából.
A Zsolnay-téle gyárak kizárólagos fép-
viselete, eredeti gyári árak mellett.

* **A nyugdíjbizottság ülése.** Nagyvárad város nyugdíjbizottsága tegnap délután ülést tartott Rimler Károly polgármester elnöke alatt, amelyen jelen voltak: Bordé Ferenc, dr. Hoványi Géza, dr. Stokker József, Szücs Géza, dr. Thury László, Papolczy Ferenc, dr. Mayer László, Juricskay Barna. A nyugdíjbizottság Grenó István rendőrtizedest, továbbá Benedek Benjámin, Ladányi Sándor, Csete István és Nagy József rendőröket nyugdíjazta. A nyugdíjalap 1909. évi zárszámadásait a bizottság átvizsgálta, rendben találta s beterjeszti a törvényhatóságához. Kőszeghy József városi főmérnök kérte, hogy az államnál eltöltött szolgálat idejét már most számítsa be a városnál eltöltött szolgálati időbe. A bizottság az állami szolgálati időt, 1893-tól, beszámította a főmérnök szolgálati idejébe.

Jelenleg a Pannoniában a műsort nagy tetszéssel fogadta a közönség. Különösen tetszett Twiest Olivér históriája, amely Dickens regényéből van megörökítve, továbbá a Kinai papszentelés. Pierrot álma és a Lantos szerelme című képek. A Pathe-újság a hét legújabb eseményeiről számolt be; a humoros képek szintén zajos tetszéssel találkoztak.

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfinabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

x **Olvassa el kérem!** Ha érdeklí, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényű Wolframéget és ami a régiekkel szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki nem akar nagy világítást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen Wolfram égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 44

A Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézetének sertéshizlaldájában

a mai naptól kezdve **kövér sertések** naponként reggel 8 óráig és délután 3-tól 5 óráig egyenként is, a napi áron **kaphatók.**

x **A Lloyd kávéház** kényelmes nyári helyiségében szeptember hó 6., 7. és 8-án a következő pompás mozgótevéképek lesznek bemutatva. 1. Jonathán és felesége. 2. Svéd csatorna. 3. Faust. 4. Csodálatos korsó. 5. Veszélyben a haza. 6. Dragonos. 7. Motorcsolnak verseny Angliában. Belépti-díj nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. érdemű közönség szíves pártfogását kéri Hartstein és Örlei kávéházi tulajdonosok.

SZÍNHÁZ.

A színházi bérletek.

A szini szezon első hírnöke megérkezett: az igazgató meghirdeti a bérleteket. A bérletek biztosítása: ez a legmelegebb pár napja a nagyvárad színházbajáró közönségnek. Ilyenkor szidják a kevés páholy miatt a színház tervezőit; az idén még egy további áldás fog kijutni a színészegyesületnek is, melynek határozatából a bérletek árai két százalékkal emelkedtek. Szívesebben venne a közönség olyan határozatot, mely a páholyok számát emelné néhány százalékkal.

Az igazgató jelentéséből adjuk a következőket:

Művezetési személyzet. Erdélyi Miklós igazgató, rendező Tóth Elek, Leövey Leó, Kassay Károly, rendezők, Halmay Lajos titkár. Várad Aladár, Kovács Miksa karnagyok. Poprádi Árpád sugó. Pintér Dezső ügyelő. Székely Károly könyvtárnok. Garay Mici és Andai Ella balet-mesternők.

Előadó személyzet. Nők: Angyal Ilka, Bihari Erzsike, A. Erdélyi Irma, Étsy Emilia, E. Kovács Mariska, F. Károlyi Leona, H. Kőrössi Juci, Lan-

ger Tisza Karola, Polgár Mariska, T. Pogány Janka, Szentgyörgyi Mártha, Zsigmondy Anna. Férfiak: Asszonyi László, Gózon Gyula, Halmai Lajos, Hunyadi József, Kassay Károly, Kabos Gyula, Leövey Leó, Mihályi Ernő, Pintér Dezső, Sik Rezső, Tóth Elek, Turányi Alajos.

Karszemélyzet. Nők: Anday Ella, Áldor Ilonka, Balogh Teréz, Csepreghy Emma, Csepreghy Irma, H. Czene Stefánia, Debreczenyi Gizzi, Dinyési Katica, Garay Mici, Kanizsai Elza, Kovács Miksané, Lengyel Margit, H. Lévai Ida, P. Pintér Margit, G. Szabó Mariska, Szépey Vilma, V. Sándor Maresa.

Férfiak: Balog Antal, Bartók Endre, Eröss Sándor, Fekete Árpád, Gajdsinszky Pál, Lakatos Sándor, Molnár Rezső, Puskás Dániel, Székely Károly, Somogyi N. Béla, Tarr Béla, Vank István.

Nagy páholy 195 bérleti előadásra 1670 K 76 fill. A B vagy C napokon 65 vagyis egyharmad bérletre 556 K 92 fill. **Földszinti vagy I. emeleti páholy** 195 bérleti előadásra 1432 K 8 fill. A B vagy C napokon 65 vagyis egyharmad bérletre 477 K 34 fill. **Zsölle** 195 bérleti előadásra 358 K 2 f. A B vagy C hónapokon 65 vagyis 1/2 bérletre 119 K 34 fill. **Körsszék** 195 bérleti előadásra 286 K. 44 fill. A B C napokon 65 vagyis egyharmad bérletre 95 K 48 fill. **Támlásszék** 195 bérleti előadásra 238 K 98 fill. A B vagy C napokon 65 vagyis egyharmad bérletre 79 K 56 fill. **Erkölyszék** I. sor 195 bérleti előadásra 143 K 22 fill. A B vagy C napokon 65 vagyis egyharmad bérletre 47 K 74 fill.

30 vasárnap esti »Kisbérlet« árai: **Nagy páholy** 30 vasárnap esti bérleti előadásra 257 K 4 fill. **Földszinti és I. emeleti páholy** 30 vasárnap esti bérleti előadásra 220 K 32 fill. **Zsölle** 30 vasárnap esti bérleti előadásra 55 K 8 fill. **Körsszék** 30 vasárnap esti bérleti előadásra 44 K 8 fill. **Támlásszék** 30 vasárnap esti bérleti előadásra 36 K 76 fill. **Erkölyszék** I. sor 30 vasárnap esti bérleti előadásra 27 K 54 fill.

A bérletek árai a színügyi bizottság jóváhagyásával, az Országos Magyar Színész Egyesület Nyugdíj-Intézete javára 2 százalékkal emeltetett. A bérleti összeg két részben fizetendő és pedig: első fele a kérésleti jegy átételkor, a második fele a 95-ik, illetve a 15-ik bérleti előadás napján. A már egyszer megkötött, illetve megkezdett bérlet, annak lejártá előtt semmi szín alatt fel nem bontható. **Bérelni** lehet 1910. évi szeptember hó 9-én, reggel 9 órától a Szigligeti-színház igazgatói irodájában. I. emelet. **A tavalyi t. bérletek jogai** szeptember hó 9., 10. és 11. d. u. 5 óráig tartanak fenn, az ezideig meg nem újított, illetve ki nem váltott bérlethehelyek új jelentkezőknek adatk ki.

TANÜGY.

A csillagvárosi községi iskola fejlesztése. A községi iskolaszék elhatározta, hogy Csillagvárosban a két osztályú községi elemi iskolához fel kell állítani a III. osztályt. Eddig ugyanis a csillagvárosi gyermekek csak az I. és II. osztályt végezhettek Csillagvárosban,

amíg a felsőbb osztályokba járó gyermekek kénytelenek voltak a távol fekvő váraljai vagy velencei iskolába menni. Az új osztály részére szükséges tanterv rendelkezésre áll, de helyiség nincs, miért is kéri az iskolaszék, hogy a városi tanács a felállítandó III. osztály részére béreljen megfelelő helyiséget. Hogy erre szükség van, mutatja az a körülmény, hogy a III. osztályba 43 jelentkező gyermeket irtak be Csillagvárosban.

„Veni Sancte“ a főgimnáziumban. E hó 4-én vasárnap, tartotta a premontrei főgimnázium az új iskolaév ünnepélyes megnyitását. Reggel 8 órakor **Novotny S. Alfonz**, főgimnázium igazgatója a rend templomában nagy misét celebrált, mely alatt felhangzott az ifjúság ajkairól a »Veni Sancte«, égi áldást kérve az újonnan megkezdett tanév munkájára. Mise után a diszterembe vonult az ifjúság, hogy meghallgassa széles látókörű igazgatójának mély gondolatokat tartalmazó megnyitó beszédét. Kár, hogy ez alkalommal a társadalom, első sorban a szülők, oly kis számban voltak képviselve. Mindaz, amit **Novotny S. Alfonz**, igazgató, az igazi vallásossá ró, a vallás erkölcsi nevelés fontosságáról s a szülői ház és iskola közös munkájáról elmondott, megfelelő talajra találva alkalmas volna a mai középiskolai oktatás és nevelés ellen jogosan és jogtalanul hangoztatott panaszok, valódi és látszólagos bajok megszüntetésére. Hogy az igazi vallásosság nem akadály a tudományos kiképzetésnek és a jellemteljesítésnek, azt számtalanszor hangoztattuk s ez minden gondolkodni tudó és akaró ember előtt kétségen felül áll; de hogy mennyire nélkülözhetetlen föltétele és hathatós támogatója a nemes és szilárd jellem kialakulásának: arra meggyőzően mutatott rá a premontrei főgimnázium világlátott igazgatója. Persze, az általa nyújtott perspektívában is csak akkor remélhető egész siker, ha mindazok, akik az ifjúság nevelésére betolyással bírnak, vállvetve munkájukat iparkodnak a helyesnek talált irányban működni s az egyik tényező nem rombolja le szándékosan vagy öntudatlanul azt, amit a másik társadalmi munka árán épített. Csak harmonikus nevelés képes harmonikus jellemeket nevelni, akikre igen nagy szüksége van ennek a minden irányban meghasonlott társadalomnak. Ezért tartjuk veszteségnek, hogy az ifjúság nevelésének vezetői, tényezői, különösen a szülők elmulasztották a kedvező alkalmat, amelyen megszerezhették volna az iskolaév elején a gyermekeik boldogulásáért oly nagy mértékben előmozdító oktatást.

* **A beiratások titkaiból.** A »Nagyvárad Friss Ujság« szeptember 2. és 4-iki számaiban megjelent cikkekre, melyekben a reáliskolában a beiratkozások alkalmával történt állítólagos zsarolásról van szó, úgy a Friss Ujság cikkírójának, valamint a közönség tájékoztatása céljából a következő megjegyzéseim vannak, a) Nem áll az, hogy a reáliskolában új adót vetnek ki a szülőkre, mert úgy a 2 koronás értesítő díjat, mint a 40 filléres tandíjat a reáliskolában már 7—8 év óta szedik

a beiratások alkalmával. Való tény, hogy a jelen tanévben 4 koronával többet kellett a szülőknél fizetniük, mint az előző években, de ennek oka az, hogy a vall. és közokt. min. 1909. dec. 20-án kelt 136364 sz. rendeletével a felvételi díjakat 1910—1011. tanévtől kezdve négy koronával emelte. b) Igen is a min. tudtával és engedelmével történik a tinta és értesítő-díj szedése, sőt úgy az elődeim, valamint én is ezekkel a díjakkal beszámoltunk a miniszteri számvevőségének, amely jóvá is hagyta a számadásokat. Hogy pedig ezen díjakból senkinek semmi nyeresége nincs, arról a hivatalom felülvizsgált könyvei tanuszkodnak. Tehát nem áll az sem, hogy több száz korona nyereség volna ezen díjakból. Arra kérem még a Friss Ujság t. cikkíróját, hogy ha ilyen dolgot meg akar írni, akkor forduljon információért illetékes helyre, mert egy-egy panaszoló szülőnek a levele a tájékoztatás következtében olyan dolgokat tartalmazhat, amiket nem jó mindjárt készpénznek elfogadni: az igazság azt követeli, hogy a másik félt is meghallgassuk. Ami pedig a szóban forgó cikk egyes állításait illeti, nem tartom szükségesnek azokat cáfolgatni, ellenben a t. cikkíró bizonyítsa be azok valóságát; ha ezt nem tudja, akkor a közönség bizonyára megalkotja magának a véleményét a Friss Ujság szept. 2-iki cikkének szavahihetőségére nézve. Nagyvárad, 1910. szeptember 5. dr. **Gedeon Alajos** áll. főreáliskolai igazgató.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Villamos és műszaki felszerelési vállalat

Nagyvárad, Rákóczi-ut, 5.

Telefon és interurbán: 914.

A Magyar Siemens Schuckert művek képviselője.

o-o

Tantárlámpák gyári raktára.

o-o

Elektro és gépészmérnöki iroda.

Elvállal mindennemű villamvilágítási és erőátviteli munkálatokat, ivilámpák kezelését, szénpálcák szállítását, telefon, te egráf, villámhárítók, csengő és jelző berendezéseket és javításokat. Raktáron tart modern és izléses villamos csillárokat, izzólámpákat lütv- és főzőkészülékeket, motorokat és szellőztetőket.

Különlegesség: Szabadalmazott „SIMPLEX“ vízszűrők. Szabadalmazott kidolgozása és értékesítése.

Reichel Henrik,

elektro és gépészmérnök.

!! Üzlet átvétel. !!

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsillt fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló SCHULLER ÁRPÁD-féle

puskamüves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskamüves üzletemre, amely kétszer left aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításán Pécssett. :: Általam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskamüves.

Nagyváradon, Uri-utca 21. szám.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa *darabja 3.60 kor.* 100 gyertyásé *5 kor. 50 fill.*

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű *izzólámpa különlegességek*, fényképezési-lámpák ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Kálló István és Társa

műszaki és gazdasági

üzlet

Nagyvárad

TELEKY-UTCA 9. Dr Nemes palota ::

13799—1310. szám.

Hirdetmény.

A várostól nyert felhatalmazás alapján közlöm, hogy a Körös-u. 27. számú alapítványi háznál létesített Bottó-féle főzőiskola folyó hó első felében megkezdte működését és így felhívom mindazon szülők, gyámok és intézeti vezetők figyelmét, hogy amennyiben iskola kötelezettségen túl levő, 12-ik életévüket betöltött leány gyermekeiket, vagy a neveltetésükben levő növendékeiket a főzés gyakorlati elsajátításában kioktattatni óhajtják, úgy a főzőiskola helyiségeiben folyó **évi szeptember hó 15 óig** az iskola vezető tanítónőjénél jelentkezzenek.

A tandíj fizetési kötelezettségek alól a 2 korona beiratási díj és 3 korona konyhaeszköz használati díj lefizetésén kívül mindazok men-

tesek, kik teljes vagyontalanságukat hatósági szegénységi bizonyítványon igazolják.

Az öt hónapig tartó tanfolyam díja személyenként 30 korona, mely összeg előleges havi részletekben fizetendő. — Beiratási díj 2 korona, míg az intézeti eszközök használati díja 3 korona szintén a beiratáskor fizetendő.

Azok a növendékek, kik a főző iskolában étkezni óhajtanak ebédért havi 18 koronát, vacsoráért 15 koronát tartoznak fizetni.

A főzés tanítását, a növendékek gondozását eskü alatt szolgáló képesített tanítónők teljesítik.

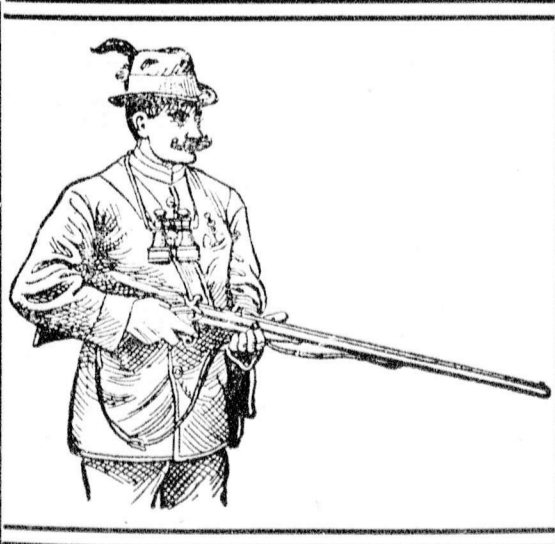
Érdeklődők akár szóbeli; akár levélbeli tudakozódásaira az iskola-vezető tanítónő nyújt kellő felvilágosítást.

Nagyvárad, 1910. augusztus 25.

Juricskay Barna,
tb. tanácsos.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

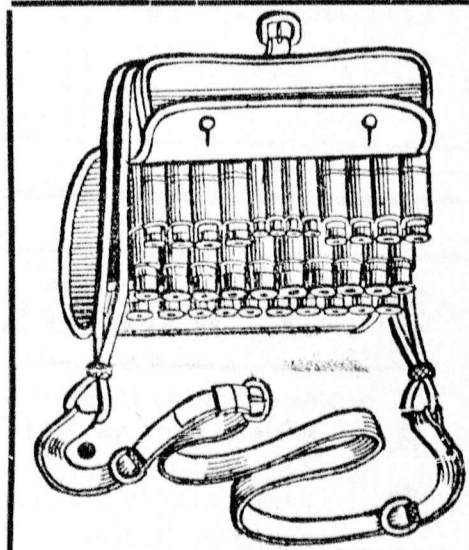
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.

M. kir. lőpor áruda

Wöllersdorffi vadásztöltények egyedüli elárusítói.

Vadászati felszerelések, vadászfegyverek.

Mindennemű és fajta fegyver töltények készen megtöltve nagy választékban.

MISS FREGOLIA

a világon egyedül létező amerikai átváltozó művésznő fellepte

Föllépnek még:
UJVÁRY KÁROLY a
 temesvári Nyári Szinkör
 igazgatója, továbbá Bi-
 hari J., Szakács Bözsi
 :: és Szakács A. né. ::

1910. szeptember hó
 7, 8, 9, 10 és 11-én
 a „Nyári Szinkör“-ben.

: Helyárak mint a Nyári Szinkörben. :

Vasárnap 2 előadás d. u.
 4 órakor mérsékelt hely-
 árakkal és este 8 óra-
 kor rendes helyárakkal
 :: nagyszerű műsorral. ::

TÁTRAI ÉS TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárokát és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó
 műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Moskovits Farkas és Tsa cipő- és csizmagyár

részvénytársaság Nagyvárad.

I. Flók:

Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Flók:

Rákóczi-ut, Bazár-épület.

A beiratások alkalmából felhívjuk a t. c. szülők figyelmét elsősorú gyártmányainkra tiu és leánya iskolai cipőkben, melyek a legkényelmesebb formában vannak kiállítva. Állandó nagy választékban kapó ható fióküzleteinkben. o

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást,

ingyen, kitünő italokat

és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne

menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.

Társas ebédek, vacsorák és abo-
 nensek polgári árban lesznek kiszol-
 gálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
 NEMZETISZÁL-
 loda, vendéglő és kávéház bérloje.

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

A kocsigyártás legujabb vivmánya!

A bérkocsitulajdonosok, fuvarosok és kocsitartó gazdák kényelmére a „WEST“-féle hidegráthúzó gép már állandóan működésben van úgy, hogy most a kerek tűz és víz által megrongálva nem lesz, az ócska ráfot nem kell levenni a kerekről, s a csavarok sem lesznek kiszedve, hanem a megtárgult raf a keréken rajta marad s az addig lesz tömörítve, míg teljesen megfelelő; emellett a megtárgult kerekekre a megszorítás csak öt percet vesz igénybe, úgy hogy azt a kocsitulajdonos meg is várhatja.

Felre tehát a régi módszerrel és húzassuk meg kerekünket hideg uton -o- Ráfemegszorítás 40 krajcártól feljebb csakis **Vadász és Grósz** kocsigyárában, Sztaroveszky-utca 29. szám.